

4.96
NIN

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

«Τῆς Θεομήτορος Μαρῶν ὡ Δια-
[τάτα βλέπεις,
ὅν τέκνα ᾤσοδόμησαν πιστά τῆς
[Ἐκκλησίας.
Προσφεύγοντα πτηνά, δειλὰ ἐν
[μέσῳ τοικυμίας
ὄκο αὐτὴν τὴν πύρουγα, τῆς οὐ-
[ρανίας σκέπης.»

ΧΑΝΙΑ

ΤΥΠΟΣ «ΦΕΔΡΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ»

1938

274.96
NIN

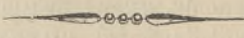
5015

1ρον. τμ. 2-4. 1958
274.96 ΝΙΝ.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΧΑΝΙΩΝ

Ὡς τοῦτο ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ ὑπ' ἀρ. 3-8 φύλλα τοῦ Περιοδικοῦ «Χριστιανικὸν Φῶς» παρὰ τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Ἁγιοθαγγέλου Νινολάκη

Ὁ καθεδρικός Ναός τῆς πόλεως Χανίων, ὃ ἐπ' ὀνόματι τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεατοῦκου φερόμενος, δὲν ἐκτίσθη, ὡς συνήθως κτίζονται οἱ Ναοὶ ἐπὶ κοινοῦ τινος οἰκοπέδου, ἀλλ' ἐκτίσθη ἐπὶ τῶν ἔρειπιων ἀρχαίου Ναοῦ μεταβεβλημένου ὑπὸ τῶν Τούρκων ὡς σαπωνοποιείου, ἀνήκοντος εἰς τὸν Μουσταφᾶ Πασᾶ τὸν ἐπιλεγόμενον Κηριτλή, τὸν Πασᾶν ἐκεῖνον τὸν τόσον γνωστὸν καὶ τόσον φρικωδῶς δράσαντα ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μέχρι τοῦ 1868 περίπου.

Ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος μικρὸς ναός, δηλαδὴ τὸ σαπωνοποιεῖον τοῦτο μετὰ τινος συναφοῦς καὶ συνεχομένης ἐλασσοποθήκης, κατελάμβανεν ἀκριβῶς τὸν χώρον ὃν κατέχει σήμερον ὁ Καθεδρικός Ναός. Ὁ χώρος τοῦ σημερινοῦ Ναοῦ ἀπὸ τοῦ Νάρθηκος μέχρι τοῦ Ἁγίου Βήματος κατελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ κυρίως σαπωνοποιείου, ἐντὸς τοῦ οὗοῦ εὗρισκετο ὁ λέβης ἐπὶ τοῦ οὗοῦ ἐψήγαντο ὁ σάπων, ἡ ὑδαποθήκη, τὸ καὶ σήμερον ὑπάρχον φρέαρ, τὸ στόμιον τοῦ οὗοῦ εὗρσκεται εἰς τὸ στασίδιον τῆς δεξιᾶς σειρᾶς τῶ εἰσερχομένων καὶ πρὸς τὸ Ἅγιον Βῆμα διευθυνομένων καὶ ἅπαντα τὰ λοιπὰ χρειώδη τοῦ σαπωνοποιείου, ἦτοι δεξαμενῶν καυστικοποιήσεως τοῦ λατρονίου, οἱ σωροὶ τοῦ λατρονίου καὶ τῆς ἀσβέστου, τῶν ξύλων διὰ τὴν τροφοδότησιν τοῦ λέβητος καὶ ὅτι ἄλλο χρῆσιμον διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἐργοστασίου. Ὁ λέβης τοῦ ἐργοστασίου ἦτο τοποθετημένος ὅπου σήμερον ἡ βᾶσις τοῦ Κωδωνοστασίου τοῦ Ναοῦ. Ὁ χώρος δὲ ὁ πρὸς βορρᾶν τοῦ Ναοῦ ἦτοι τὸ μεταξὺ τῆς βᾶσεως τοῦ Κωδωνοστασίου καὶ τοῦ σημερινοῦ διαμερίσματος τῆς κατοικίας τοῦ

Νεωκόρου, τιμήμα τῆς πρὸ ἑτῶν καταδαφισθείσης παλαιᾶς οἰκίας Ζολινδάκη, ἦτο θόλος, ἐν ᾧ ἐφυλάσσετο τὸ ἅλας τὸ διὰ τὴν σαπωνοποίησιν χρήσιμον. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ σημερινοῦ Νάρθηκος ὑπῆρχε κλίμαξ δι' ἧς ἀνήρχετο τις εἰς ἀνώγειον ξύλινον (κιάσκι) ἐξέχον πρὸς τὴν αὐλὴν τοῦ Τσουρούνη, ἐστραμμένου δηλ. ὄπου ἡ σημερινὴ αὐλὴ τῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν γραφείων τῆς Ἱεράς Ἐπισκοπῆς καὶ Ἐνοριακῆς Ἐπιτροπείας καὶ ἐφ' οὗ ἀνωγείου ἠπλώνετο καὶ ἐξετίθετο πρὸς στέγνωσιν ὁ εἰομασθεὶς σάπων.

Ἀντιθέτως καὶ ἐπὶ τῆς θέσεως ὄπου σήμερον τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Ναοῦ καὶ καθ' ὅλον τὸ πλάτος αὐτοῦ εὐρίσκετο ἡ Ἐλαιαποθήκη, συνεχομένη ὡς εἶπομεν τοῦ σαπωνοποιείου, τὰ δοχεῖα τῆς ὁποίας (Νίβες) εἰσεχώρουν βαθέως πρὸς τὴν γῆν.

Αὕτη ἦτο ἡ διάταξις τοῦ Σαπωνοποιείου, κατ' ἀκριβῆ τοπογραφικὴν περιγραφὴν, γενομένην μοι παρὰ μάρτυρος ἀπευδοῦς, γείτονός καὶ κατοίκου ἐπὶ μακρᾶς σειρᾶς ἑτῶν πρὸ τῆς μετατροπῆς αὐτοῦ εἰς Ναὸν καὶ μετὰ ταύτην εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Τσουρούνη, Ἀναστασίας Παναγιωτάκη καλουμένης.

Τὸ σαπωνοποιεῖον αὐτό, τὸ ὁποῖον ἦτο ὀλόκληρον ἄλλοτε ἢ μέρος τοῦ χώρου του, Ὁρθόδοξος Ναός, δὲν ἦτο ὡς τὰ λοιπὰ Σαπωνοποιεῖα τῆς πόλεως, τὰ ἐπὶ λέγόμενα Σαπουναργὰ τὰ ἐν τῇ σημερινῇ θέσει Χιόνες, ἀλλ' ἦτο χώρος σεβαστὸς περὶ τὸν ὁποῖον θρύλλοι διάφοροι μετὰ προσοχῆς καὶ σεβασμοῦ διημείβοντο.

Ἐν πρώτοις ἐπὶ τοῦ προαναφερθέντος θόλου τῆς ἄλαταποθήκης, ἦτις ἔκειτο ὑψηλότερον καὶ διὰ πετρίνης βραχείας κλίμακος συγκοινωνούσης μετὰ τοῦ λοιποῦ σαπωνοποιείου ἐφυλάσσετο μικρὰ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, παριστανούσης ταύτην ἀπερωμένην ὑπὸ τῶν γονέων τῆς εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὰ κρατοῦντα τότε ἔθιμα παρ' Ἰουδαίοις, καθ' ἃ καὶ κοράσια ἀπεστέλλοντο εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Σολομῶντος καὶ παρόμενον ἐκεῖ ὡς ἐν ἐκπαιδευτηρίῳ, οἰκότροφοι, διδασκόμενα τὰς Γραφὰς καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Μωϋσέως μέχρι τοῦ γάμου αὐτῶν. Ἐφυλάσσετο ἐκεῖ εἰκὼν τῶν Εἰσοδίων, ἀκριβῶς ἡ ἰδίᾳ εἰκὼν ἡ σημερινὴ τοῦ ἀριστεροῦ προσκυνηταρίου, ἀριστερὰ τῷ εἰσερχομένῳ διὰ τῆς μεσαίας θύρας τοῦ νάρθηκος. Ἡ εἰκὼν αὕτη δὲν ἐφυλάσσετο ἐν ἀποκρύφῳ, καίπερ εἰς ἐποχὴν πρὸ τοῦ 1858, ἀλλ' ἦτο ἐκτεθειμένη εἰς τράπεζαν ἐν τῇ ἄλαταποθήκῃ, ὡς εἶπομεν, πρὸ τῆς ὁποίας ἔκαιεν κανδήλα κατὰ διαταγὴν τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ.

τὴν ἐπιμέλειαν τῆς οἰκίας εἶχεν ὁ Κασιανάρης (Ταμίης) τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ, Ταοῦτ ἐφέντης λεγόμενος. Πολλὰκις ὁ Ταοῦτ ἐφέντης ἐπεφόριζε τὴν γείτονα, τὴν διγγησάμενην μοι ταῦτα, ἧτις ἦναπτε τὴν κανδήλαν.

Τὸ Σαπωνοποιεῖον καὶ πρότερον, ἀλλὰ καὶ καθ' ὃν χρόνον ἦτο ἰδιοκίτης ὁ Μουσταφᾶ Πασᾶς δὲν ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰ ἔξοδά του. Ὁ κατασκευαζόμενος σάπων δὲν ἐψήνετο καὶ ὁ εἰς σαπωνοποιὸς διεδέχετο τὸν ἄλλον, ἀποδιδομένης τῆς καταστάσεως ταύτης εἰς τὴν ἀνικανότητα τῶν σαπωνοποιῶν.

Τρεῖς σαπωνοποιοὶ κληθέντες καὶ ἀποτυχόντες νὰ ψήσωσι τὸν σάπωνα, ὅστις ἀντὶ νὰ ψήνεται ὁμαλῶς ἐφρούσκωνε καὶ ἐχύνετο ἔξω τοῦ λέβητος, ἀπεπέμφθησαν. Τέλος ὁ Πασᾶς ἐκάλεσε διάσημον σαπωνοποιὸν τῆς ἐποχῆς, Ἀγγελῆ τινὰ καλούμενον, ἐκ τοῦ χωρίου Ροδοποῦ, εἰς ὃν ἀνέθηκε τὸ ψήσιμον τοῦ σάπωνος. Ὁ Ἀγγελῆς οὗτος, οὕτινος τὸ ἐπώνυμον δὲν εἶνε γνωστόν, πράγματι κατάρθωσε νὰ ψήσῃ τὸν σάπωνα, ἀλλ' ἀπετύγχανε τελείως εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ καὶ οὕτω ὁ κύριος τοῦ Σαπωνοποιεῖου ὁ Μουσταφᾶ Πασᾶς ἐζημιουτο σημαντικῶς.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ διότι ὤνειρεύθη ὁ σαπωνοποιὸς οὗτος, ὅτι μία γυναῖκα μελανημονοῦσα ἐνεφανίσθη ἐμπρὸς του, ἧτις του εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἐγὼ τὸ σπῆτι μου δὲν θέλω νὰ εἶναι σαπουναριό. Δὲν σὲ πειράζω, ἀλλὰ νὰ φύγῃς». Ὁ Ἀγγελῆς ἐφοβήθη καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸν Μουσταφᾶ Πασᾶ ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν, ὅτι διότι τὸ σαπουναριὸ δὲν ἐκέρδιζεν αὐτὸς ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ φύγῃ. Καὶ ὄντως ἀνεχώρησεν ἐκείθεν συμπαλαβὸν μαζί τοῦ καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, ἣν μετέφερεν εἰς τὴν ἐν Ροδοποῦ οἰκίαν του.

Κυρίως ὅμως ὁ Ἀγγελῆς ἀνεχώρησεν φοβηθεὶς διὰ τὸ ἀκόλουθον γεγονός, ὅπερ τὸν κατετρόμαξεν ἀναλογισθεὶς ὅτι εἰς τὸ μέλλον ἠδύνατο νὰ συμβοῦν παρόμοια γεγονότα, διὰ τὰ ὁποῖα, ἐκινδύνευε αὐτῆ ἡ ζωὴ του. Ὁθωμανόπαις τις παίζων ἐντὸς τοῦ σαπωνοποιεῖου ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ φρέατος τοῦ καὶ σήμερον ὡς εἴπομεν ὑπάρχοντος. Ὁ Ἀγγελῆς φοβηθεὶς μὴ τυχὸν ἢ πτώσις τοῦ παιδὸς καὶ ὁ πνιγμὸς του ἀποδοθῶν εἰς αὐτὸν, ἐκραζεν «Παναγία μου πρόφθασε». Καὶ τότε ὡς νὰ ἐφρούσκωσεν τὸ ὕδωρ τοῦ φρέατος ἀνῆλθεν σῶον τὸ παιδί εἰς τὸ στόμιον αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον προστρέξαντες ὁ τε Ἀγγελῆς καὶ ἄλλοι ἐρ-

γᾶται, τὸ ἀνέσυρον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ γείτονες τοῦ σαπωνοποιεῖου διηγοῦντο ὅτι ἔβλεπον διαφορὰ ὄραματα καὶ ἤκουον διαφόρους κρότους ἐντὸς τοῦ σαπωνοποιεῖου.

Οὕτω ὁ γείτων Ταῖπ ἀγᾶς κατοικῶν εἰς οἰκίαν κειμένην ἀνωθεν τοῦ σημερινοῦ Κατσστήματος τοῦ κ. Φουράκη καὶ Σια, διηγεῖτο ὅτι ἔβλεπεν ἕνα φῶς, πάντοτε κατὰ τὴν τρίτην ὥραν τῆς νυκτὸς (παλαιὰν ἡμερολογιακὴν διάταξιν), τὸ ὁποῖον περιεφέρετο γύρω, γύρω τῆς ταράσας τοῦ σαπωνοποιεῖου.

Ἦκουον οἱ γείτονες θόρυβον τὴν νύκτα ἐντὸς τοῦ σαπωνοποιεῖου, ὥσει μαραγκοὶ νὰ εἰργάζοντο μέσα. Ἡ ἰδίᾳ Ἀναστασία Παναγιωτάκη, νύκτα τινά, ἤκουσεν ἕνα τρομακτικὸν θόρυβον ὥσει ὀλόκληρον τὸ Κιόσκι τοῦ σαπουναριοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐκοιμᾶτο καὶ ὁ Μάστορας νὰ κατεκρημνίζετο.

Ὁ πρὸ τοῦ Ἀγγελῆ Μαστροῦ—Παναγιώτης, Σαπουνᾶς, Τσιριγώτης, μὴ δίδων οὐδεμίαν προσοχὴν εἰς τὰ θρυλούμενα θαύματα τῆς Παναγίας, καταπεσὼν εἰς τὴν δεξαμενὴν τῆς ζεοῦσης ἀλουσιᾶς κατέκαυσεν τὸν πόδα του, ἔξ' οὗ ἀτυχήματος του παρέμεινεν ἐπὶ μῆνας κατάκοιτος καὶ ἀναρρώσας παρητήθη τῆς θέσεώς του, ὃν διεδέχθη ὁ Ἀγγελῆς.

Ἡ Χριστιανικὴ Κοινότης Χανίων ἐπωφεληθεῖσα τῆς ἀναρρήσεως τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ εἰς Πρωθυπουργὸν τοῦ Τουρκικοῦ Κράτους, ἀνάρρῃσιν γενομένην ὀλίγον μετὰ τὴν εἰς Κρήτην ἐπίσκεψιν τοῦ Σουλτᾶν Μετζίτ, ἐπίσκεψιν ἧτις ὡς ἀμυστὸν ἀποτέλεσμα εἶχε τὴν ἀνάκλησιν εἰς Κωνσταντινούπολιν τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ, ἀπεφάσισεν δι' ἀναφορᾶς τῆς νὰ ζητήσῃ χάρον ἐν Χανίοις πρὸς οἰκοδομὴν Ἐκκλησίας, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ δαιρκῶς πληθυνομένη κοινότης δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκκλησιασθῆται, λόγῳ τοῦ στενοῦ τοῦ χώρου, ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων, ἀρχαίου τούτου Ναοῦ τῆς πόλεως.

Ὁ Μουσταφᾶ Πασᾶς, ὡς Πρωθυπουργὸς, συνέτρεξεν τὴν Χριστιανικὴν Κοινότητα Χανίων, εἰς ἣν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἀντὶ ἄλλου τινος οἰκοπέδου προσέφερεν τὸ ὑπὸ τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ, φιλοτίμως προσφερθέντος νὰ δωρήσῃ ἰδιόκτητον σαπωνοποιεῖόν του, συνεπικουροῦντος αὐτοῦ τοῦ Σουλτᾶνου, ὅστις ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου του ταμείου προσέφερεν εἰς τὴν Κοινότητα 100000 γρόσια διὰ τὴν ἀνέγερσιν Ἐκκλησίας, ἐν τῷ δωρηθέντι χώρῳ τοῦ σαπωνοποιεῖου. Καὶ ὄντως ἤρξατο ἡ Κοινότης ἀνε-

γείρουσα τὸν σημερινὸν Ναὸν τῶν Εἰσοδίων,

Ὁ ἐκ Ροδοποῦ σαπῶνοποιὸς Ἀγγελῆς ἅμα τῷ ἀκούσμοσι ὅτι ἀπεφασίσθη ἡ ἀνοικοδόμησις ἐκκλησίας ἐν τῷ χώρῳ τοῦ σαπῶνοποιεῖου ἀμέσως, ἦν ἐφύλαττε εἰς τὸν οἶκον του εἰκόνα τῆς Θεομήτορος, ἔδωκεν εἰς Ζωγράφον πρὸς καθαρισμὸν καὶ ἐπεξεργασίαν. Ἀλλὰ πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν των, τὴν ἰδίαν ἐκείνην νύκτα ἡ εἰκὼν ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Ζωγράφου καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ εἰκονοστάσιον τῆς οἰκίας τοῦ Ἀγγελῆ, ὅπου ἐφυλάσσετο, ἐνῶ συγχρόνως ὁ Ἀγγελῆς ἔβλεπε καθ' ὕπνον τὴν εἰκόνα λέγουσαν εἰς αὐτὸν «Μπαντανάδες δὲν θέλω». Ἄμα δὲ τῇ ἐνάρξει τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ, ὁ Ἀγγελῆς μετέφερεν ἐκ τῆς οἰκίας του εἰς τὸν Ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων τὴν εἰκόνα, ἣτις ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ μετηνέχθη ἐν πομπῇ εἰς τοῦτον καὶ ἐιοποθετήθη ἐπὶ τοῦ ἡτοιμαζομένου τοίχου τῆς προσόψεως προηγουμένου τοῦ Ἐπισκόπου Κυδωνίας Καλλίστου καὶ τῶν τότε Ἐφόρων (Ἐνοριακῶν ἐἘπιτρόπων) Ἰωάννου Μουάτσου, Εὐαγγέλου Ἀλεξίου καὶ Ἰωάννου Συμιακοῦ καὶ ἀκολουθοῦντος ὄλου τοῦ πληρώματος τῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος.

Διὰ τῶν δωρεῶν λοιπὸν τοῦ Σουλτάνου ἐξ 100,000 γροσίων, τοῦ Βελῆ Πασᾶ, υἱοῦ τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ, κυβερνήτου τότε κῆν Κρήτην, προσενεγκόντος 30,000 γρόσια, ἤρξατο ἀνεγειρόμενος ὁ Ναὸς τῶν Εἰσοδίων. Διὰ τὴν ἀνέγερσιν δὲ τούτου συνέτρεξεν ἀκολούθως ὁλόκληρος ἡ Χριστιανικὴ Κοινότης. Οὕτω δὲ ὁ ἔμπορος Ἀθανάσιος Βλοῦμ προσέφερεν ὁλόκληρον πλοῖον Σαντορινίου χώματος. Ὁ Ἰωάννης Συμιᾶκος ἐδώρησε τὰ καὶ σήμερον ὑπάρχομετα δύο μεγάλα Μανουάλια ἐκατέρωθεν τῆς ὠραίας Πύλης, δινα ἐκόστισαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην 7,000 γρόσια καὶ ἄλλοι ἄλλα.

Ἐν τούτοις ἡ κτιζομένη ἐκκλησία εἶχε δεινὸν ἀντίπαλδον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ γείτονος Ὀθωμανοῦ Ντολμᾶ τοῦ κατοικοῦντος ὅπου σήμερον ἡ οἰκία τοῦ ἐφημερίου Ἱερέως κ. Μαστορακάκη. Ὁ φανατικὸς οὗτος Τοῦρκος ἠγειρεν ἀξιώσεις πολλὰς αἱ κυριώτεραι τῶν ὁποίων ἦσαν πρῶτον νὰ μὴ ἀνοιχθῶσιν αἱ θύραι τοῦ Ἁγίου Βήματος, διότι ἐξ αὐτῶν οἱ Χριστιανοὶ θὰ ἔβλεπον τὰ χαρέμια του, τὸ διάζωμα τῆς ταράτσας τοῦ Ναοῦ νὰ εἶναι πολὺ ὑψηλὸν ὥστε ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου νὰ μὴ δύναν-

ται νὸ βλέπωσι τὰ χαρέμια τῶν καὶ τρίτον, τὸ κωδονοστάσιον
νὰ μὴ γίνῃ ὑψηλόν, νὰ μὴ φθάσῃ τὸ σημερινὸν ὕψος του. Ἡ-
το δὲ τόση ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ ἀντίδρασίς του κατὰ τοῦ ἀνεγειρο-
μένου ἔργου, ὥστε, ἀφοῦ δὲν ἐπέτυχε διὰ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν
διὰ τοῦ Βαλῆ τῆς Κρήτης, μετέβη ὁ Ἰδιὸς εἰς Κωνσταντινούπο-
λιν καὶ δι' ἀναφορᾶς του ἐζήτησε παρὰ τοῦ Σουλτάνου νὰ γί-
νωσι δεκτὰ τὰ αἰτήματά του. Ἐννοεῖται ὅτι ἀπορριφθείσης τῆς
ἀναφορᾶς του ἐπέστρεψεν ἀπρακτος, ἀναγκασθεὶς νὰ ὑποταγῇ
εἰς τὸ τετελεσμένον. Ἄλλὰ καὶ τότε δὲν ἠδύνατο νὰ ἡσυχάσῃ
ἕως ὅτου τοῦ συνέβη ἀτύχημά τι, ὅπερ ἀποδώσας εἰς τὴν θαυ-
ματοργὸν δύναμιν τῆς Θεομήτορος, ἧς ὁ οἶκος ἐκτίζετο ἐπαύ-
σατο τελείως ἀντιδρῶν καὶ παρεναχλῶν τὴν τε Χριστιανικὴν
Κοινότητα καὶ τοὺς ἐργαζομένους κτίστας.

Ὁ υἱὸς τοῦ Ντολμᾶ, δηλαδή, ἡμέραν τινα εὐρισκόμενος
πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας τοῦ πατρὸς του καὶ ἐγγὺς τῆς κτιζομέ-
νης Ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων, κατεπλακώθη ὑπὸ ὀγκολίθου
καταπεσόντος ἀπὸ τοῦ κτιζομένου τοίχου καὶ εὐτυχῶς ἄνευ ἀ-
πενυκταίου. Ὁ Ντολμᾶς νομίσας ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐκμεταλευθῇ τὸ
συμβάν ἐπέρριψε τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς κτίστας καὶ ἡξίου νὰ
διακοπῇ τὸ ἔργον τῆς κτιζομένης Ἐκκλησίας. Ἐν τούτοις ὁ μικρὸς
ἀνακρινόμενος, ἐβεβαίωσε καὶ τὸν πατέρα του καὶ τὸν ἀνακριτὴν,
ὅτι τὴν στιγμήν καθ' ἣν ὁ ὀγκόλιθος καταλίσθησεν, οὐδεὶς κτί-
στης εὐρίσκετο ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐργαζόμενος. Ὁ υἱὸς τοῦ Ντολ-
μᾶ, κατὰ τὸ διάστημα τῆς νοσηλείας του ἔπαθε τὰς φρένας καὶ
δὲν ἐθεραπεύθη ἢ μόνον ὅταν ὁ Ντολμᾶς, πτόηθεις καὶ ἀποδώ-
σας ὅλην αὐτὴν τὴν σειρὰν τῶν ἀτυχημάτων τοῦ παιδὸς εἰς
θεῖαν ἐνέργειαν πρὸς σωφρονισμόν του καὶ καταστολὴν τῆς ἀτα-
σθάλου καὶ προκλητικῆς στάσεώς τῶν κατὰ τῆς ἀνεγειρομένης
Ἐκκλησίας, προσέφερε καὶ αὐτὸς ἀφιέρωμα εἰς τὴν εἰκόνα
τῆς Θεομήτορος, ἓνα φόρτωμα (δύο ἀσκοὺς) ἐλαίου καὶ μίαν λαμ-
πάδα ὕψους τοῦ ἀναστήματος τοῦ παιδὸς του.

Οὕτω καὶ ὁ τελευταῖος ἐχθρὸς τῆς ἀναγειρομένης ἐκκλη-
σίας ἐτέθη ἐκποδῶν καὶ νὸ ἔργον ἐχώρησεν ἀνενόχλητον εἰς τὸ
τέρμα του.

Καὶ ὅτε ὁ Ναὸς τῆς Θεομήτορος ἐτελείωσε πλέον, ὁ τότε
Σχολάρχης τῆς χριστιανικῆς κοινότητος Ἀντωνιάδης, ὁ γνωστὸς
ποιητὴς τῆς Χρυσομαλούσης τῶν Σφακίων καὶ τῆς Κρητιίδος,

συνέταξε τὸ κάτωθι συμβολὴ ὃν ἐπίγραμμα, ὅπερ ἐχαράχθη ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ Ναοῦ, ἀνωθεν τῆς κυρίας εἰσόδου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτου πατώματος αὐτοῦ:

**Τῆς Θεομήτορος Ναὸν ὃ Διαβάτα βλέπεις
ὃν τέκνα ὠκοδόμησαν πιστὰ τῆς Ἐκκλησίας
προσφεύγοντα πτηνὰ δειλὰ ἐν μέσῳ τρικυμίας
ὑπὸ αὐτὴν τὴν πτέρυγα τῆς οὐρανόσφαιρας**

Ἡ ἐκκλησία ἐκτίσθη, ἀλλ' αἱ ἀντιδράσεις τῶν Τούρκων δὲν κατέπαυσαν. Αἱ κωδοнокρουσῖαι τοῦ Ναοῦ καλοῦντος τοὺς πιστοὺς εἰς τὸ προσκύνημα, ἠρέθιζον τὰ ὄψα τῶν Τούρκων, μέχρι τοῦ σημείου ὥστε, νὰ πείσωσι χριστιανὸν ὑπηρετοῦντα ὡς ὑπάλληλος παρὰ τῇ Τουρκικῇ Διοικήσει, ἵνα ἀνέλθῃ εἰς τὸ κωδωνοστάσιον καὶ ἀφαιρέσῃ τὸν κώδωνα τὸν ἐνοχλοῦντα τὰ ὄψα τῶν Τούρκων.

Ἐν τούτοις ἕτερος χριστιανὸς, ὑπάλληλος καὶ αὐτός, ἀλλὰ ζωηρὸς καὶ νευρώδης κατωρθώσας νὰ ἀνεύρῃ τὸν καταβιβασθέντα κώδωνα, νύκτωρ ἀνελθὼν τὸ κωδωνοστάσιον, ἀνήρτησε τὸν κώδωνα, ὅσους τὴν ἐπομένην ἤρξατο πάλιν ἠχῶν χαρμωσύνως.

Ἀργότερον ἡ Χριστιανικὴ Ἐφορία Χανίων, ἐν εἶδος Διευθυντηρίου ἐκκλησιαστικῶν δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἐκπεσοντος βραδύτερον εἰς τὴν Ἐνοριακὴν Ἐπιτροπὴν Χανίων, ἐπὶ Κρητικῆς Πολιτείας, διὰ νὰ κατατηθῇ εἰς τὰς πέντε ἐνοριακάς ἐπιτροπὰς διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5148 νόμου, ἐζήτησε παρὰ τοῦ γείτονος Τσουρούνης Ἀγαῖ νὰ πωλήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν λεγομένην αὐλὴν τοῦ Τσουρούνης, ὅπως ἐλέγετο τότε τὸ κτήμα αὐτοῦ τὸ ὁποῖον ἔκειτο ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου σήμερον τὰ γραφεῖα τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τοῦ Μοναστηριακοῦ Ὁργανισμοῦ, ἡ Δημοτικὴ σχολὴ θηλέων, ἡ ὁποία αὐτὴ δυναμένη νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ὡς περιβόλιον, περιστοιχίζετο ἀπὸ οἰκίας περὶ τὰς ὀκτώ ἢ ἑννέα, ἃς ὁ Τσουρούνης ἐνοικίαζεν.

Ἡ κυρία αὕτη αὐλή, δὲν περιορίζετο ὑπὸ τοίχου τινος, ἀλλ' ἦτο ἀνοιχτὴ ὡς καὶ σήμερον ἐμφανίζεται. Ὅταν ὅμως ὁ Τσουρούνης ἤκουσε τὴν πρότασιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐφορίας περὶ ἔξαγοράς τοῦ κτήματός του, ἀμέσως διέταξεν τὴν ἀνέγερσιν τοίχου διὰ νὰ ἀποφράξῃ τὴν αὐλὴν, ἀρνηθεὶς καὶ πᾶσαν περαιτέρω συζήτησιν περὶ πωλήσεως αὐτῆς. Καὶ τότε παρουσιάσθη τὸ ὕψαμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σήμερον, εἰς τὸν αἰῶνα τῆς καταρρα-

24.9
1916

κώσεως παντός αισθήματος τείνοντος πρὸς εὐγενῆ σκοπὸν, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ σνοπισμοῦ, θὰ ἐχαρακτηρίζετο ὡς πρόστιχον μέτρον, τὸ θέαμα τοῦ νὰ κτίζεται ὁ τοῖχος τὴν ἡμέραν καὶ νὰ κατακρημνίζεται τὴν νύκτα ὑπὸ τολμηρῶν χριστιανῶν. Ἀποκαμῶν ὁ Τσουρδύνης ν' ἀντιδρᾷ, καὶ εὐρισκόμενος πλέον εἰς ἐποχὴν τὴν μετὰ τὸ 1878, μετὰ τὴν συνθήκην τῆς Χαλέπας, ἔστρεψεν εἰς τὴν πώλησιν τοῦ κτήματός του. Εὐρέθη δὲ τότε εὐσεβῆς γυνὴ ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει ζήσασα Κρήσσα Πηνελόπη Χαλδουβιάκη, ἣτις ἠγόρασεν ἀντὶ τεσσάρων χιλιάδων χρυσῶν λιρῶν τὴν αὐτὴν μετὰ τῆς περιοχῆς τῆς τῶν οἰκιῶν τῆς δηλαδὴ καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκτίσθησαν ἀργότερον τὰ Κοινοτικὰ λεγόμενα Καταστήματα, δηλαδὴ ἡ Ἐπισκοπὴ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σχολεῖα, ὁπότε καὶ μετεφέρθη ἐνταῦθα ἡ ἔδρα τῆς Ἐπισκοπῆς ἐκ τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων. Ταῦτα δὲ ἀπωτεφρωθέντα τὴν νύκτα τῆς 23 πρὸς τὴν 24 Ἰανουαρίου τοῦ 1897 κατὰ τὴν γενομένην τότε πυρκαϊὰν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἣτις κατέστρεψεν ὁλόκληρον τὴν συνοικίαν Σιβανάδικα καὶ Παπλωματάδικα, ἀνηγγέρθησαν δαπάνη τοῦ Νικολάου Βου Αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν καὶ ἐδωρήθησαν διὰ Πρωτοκόλλου ὑπογεγραμμένου ὑπὸ τῶν τότε ἐν Χανίοις Ναυάρχων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων τοῦ τότε ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Νικηφόρου, ταῦ Προξένου τῆς Ρωσσίας Ντεμερικ καὶ τῶν λοιπῶν Προξένων καὶ ἄλλων ἐπισήμων καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι σήμερον ἀνηρητημένον εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν Γραφεῖον εἰς τὴν Χριστιανικὴν Κοινότητα Χανίων.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἡ Ομορφουργὸς καὶ ἱστορικὴ εἰκὼν τοῦ ἱεροῦ
θεοῦ καὶ τοῦ Νιῶ τοῦ Ἐπιστοῦ